

**Belangstelling en beleving Olympische
en Paralympische Spelen *Tokyo 2020***

Marit Dopheide

Paul Hover

Lisanne Balk

Belangstelling en beleving Olympische en Paralympische Spelen *Tokyo 2020*

Met steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Marit Dopheide
Paul Hover
Lisanne Balk

Met medewerking van Jan-Willem van der Roest (USBO, Universiteit Utrecht)

© Mulier Instituut
Utrecht, februari 2022

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T [@mulierinstituut](https://www.mulierinstituut.nl)

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	De uitgestelde Spelen	4
1.2	Doelstelling en aanpak	4
1.3	Leeswijzer	5
2.	Prestaties en belangstelling	6
2.1	Prestaties TeamNL	6
2.2	Belangstelling voor Olympische en Paralympische Spelen	8
3.	Beleving	12
3.1	Houding ten aanzien van Olympische en Paralympische Spelen	12
3.2	Effecten van de Paralympische Spelen en sporters	14
4.	Conclusie	16
	Literatuurlijst	17
	Bijlage 1: Eigenschappen respondenten	19

1. Inleiding

1.1 De uitgestelde Spelen

In 2013 wees het Internationaal Olympisch Comité (IOC) de 32e editie van de Zomerspelen toe aan Tokio. De stad profileerde zich onder andere op het gebied van milieu en duurzaamheid. Het moesten de ‘groenste Spelen ooit’ worden (International Olympic Committee Evaluation Commission, 2013). De andere kandidaat-steden waren Madrid en Istanbul. Het was sinds de organisatie van de Spelen in 1964 dat de Japanse hoofdstad wederom de organisatierechten kreeg toegewezen. In de tussentijd werden in Japan nog wel twee keer de Winterspelen georganiseerd (Sapporo, 1972 en Nagano, 1998). Het organiseren van de Zomerspelen in 2020 moest voor het land een symbool van herstel worden, na de aardbeving en de daaropvolgende tsunami in het oosten van Japan (International Olympic Committee Evaluation Commission, 2013).

Door de wereldwijde uitbraak van het coronavirus kwam de organisatie van de Olympische en Paralympische Spelen in Tokio op losse schroeven te staan. Er ontstond veel internationale druk om de Zomerspelen niet in de zomer van 2020 te laten plaatsvinden. Verschillende landen, zoals Canada, Australië en Brazilië, en sportbonden, zoals de Amerikaanse zwem- en atletiekbond, wilden geen ploeg sturen bij doorgang van het evenement in 2020 (NOS, 2020). In maart 2020 besloot het IOC om de Olympische en Paralympische Spelen in Tokio een jaar uit te stellen. Het vierjaarlijkse sportevenement werd voor het eerst in de geschiedenis verplaatst naar een later moment. De naam van het evenement bleef met *Tokyo 2020* onveranderd.

In 2021 was de coronapandemie nog altijd gaande. In maart 2021 besloot het organisatiecomité daarom geen buitenlandse toeschouwers toe te laten. Een paar maanden later, nadat de noodtoestand in Tokio was uitgeroepen, kwam de beslissing om helemaal geen publiek toe te laten bij wedstrijden in de regio ‘Groot-Tokio’. Op een aantal Olympische en Paralympische locaties buiten de regio van Tokio was zeer beperkt en alleen lokaal publiek welkom. Het grotendeels weren van publiek betekende een financiële aderlating voor de organisatie. Voor de kaartverkoop was in eerste instantie 700 miljoen euro begroot (Le Clercq, 2021). De belangstelling om de Spelen live mee te maken was in Nederland niet gering: begin 2021 waren er vanuit de Nederlandse reisbureaus ongeveer 15.000 kaarten verkocht voor de Olympische Spelen in Tokio (De Lange, 2021). Onbekend is hoeveel kaarten op dat moment verkocht waren voor de Paralympische Spelen.

1.2 Doelstelling en aanpak

Hoewel buitenlands publiek niet welkom was tijdens de Olympische en Paralympische Spelen in Tokio, kon het evenement uiteraard via de media worden gevolgd. In deze rapportage wordt teruggeblikt op de Nederlandse sportprestaties in Tokio en worden de belangstelling voor en de beleving (‘impact’) van het evenement in Nederland in kaart gebracht. Waar mogelijk worden de uitkomsten van 2021 vergeleken met die van 2016, toen de Spelen in Rio de Janeiro werden georganiseerd.

Aanpak

De gehanteerde onderzoeksmethoden zijn: een literatuurstudie, een analyse van bestaande data (o.a. van het Mulier Instituut en de Stichting KijkOnderzoek) en een online enquête onder de volwassen Nederlandse bevolking (het zogenaamde MESSI-onderzoek¹). Het MESSI-onderzoek gaat over de maatschappelijke

¹ MESSI is de afkorting voor: Mapping Elite Sports’ potential Societal Impact.

waarde(n) van topsport en in hoeverre de Spelen daar invloed op hebben (gehad). Deze peiling heeft in september 2021 plaatsgevonden. Via I&O Research is een representatieve steekproef van de volwassen Nederlandse bevolking (18-85 jaar, n=1.644) bereikt. De data zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding en etniciteit.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden de prestaties van TeamNL in Tokio en de complexe omstandigheden waaronder die zijn geleverd belicht. Ook wordt geschetst in welke mate het evenement door de Nederlandse bevolking is gevolgd. In hoofdstuk 3 wordt geschetst hoe de Olympische en Paralympische Spelen door Nederlanders zijn beleefd. Tot slot wordt een conclusie verwoord.

2. Prestaties en belangstelling

2.1 Prestaties TeamNL

In Tokio presenteerden de Nederlandse sporters, coaches en staf van de olympische en de paralympische sporten zich onder de naam TeamNL. TeamNL is de overkoepelende organisatie van de verschillende topsportbonden die Nederland op internationaal niveau vertegenwoordigen (TeamNL, 2022). De naamsbekendheid van TeamNL is tijdens de Olympische en Paralympische Spelen toegenomen. Na Tokio zijn bijna negen op de tien volwassen Nederlanders (86%) bekend met TeamNL. Dit zijn vaker mensen die de Olympische en Paralympische Spelen hebben gevolgd. Voorafgaand aan het evenement was 75 procent van de bevolking bekend met TeamNL (Van der Roest et al., 2020).

Prestaties TeamNL bij Olympische Spelen

Er waren 275 olympische sporters geselecteerd om Nederland in Tokio te vertegenwoordigen (NOC*NSF, 2021a). Dat is de grootste ploeg sporters die ooit voor Nederland uitkwam op de Olympische Spelen. TeamNL behaalde tijdens de Olympische Spelen 36 medailles: tien gouden, twaalf zilveren en veertien bronzen. Dit was een recordaantal medailles voor Nederland. Het vorige record stond op 25 medailles, tijdens de Olympische Spelen in Sydney (2000). De Nederlandse medailles resulteerden in een zevende plaats in de medailleringsschikking, de hoogste klassering ooit (figuur 2.1). Daarnaast werden de medailles in meer verschillende sporten (n=13) behaald.

Net als tijdens de Olympische Spelen in Londen en Rio de Janeiro werd de meerderheid van de Nederlandse medailles (60%) behaald door vrouwelijke sporters (NOC*NSF, 2021b). Daarbij moet vermeld worden dat Nederland meer vrouwelijke (59%) dan mannelijke (41%) deelnemers in Tokio had (NOC*NSF, 2021a). De succesvolste sporters in Tokio waren atlete Sifan Hassan en baanwielrenner Harry Lavreysen, die beiden met twee gouden en een bronzen medaille huiswaarts keerden. Technisch directeur Maurits Hendriks zei na afloop het volgende over de successen (Spekenbrink, 2021):

‘Als alles mis zou gaan, door coronagevallen en andere ellende, zouden we op zestien medailles uitkomen. In het meest positieve scenario op 44. En in het meest realistische scenario stonden we op 34. De 36 van nu komen in grote lijnen overeen met die prognose.’

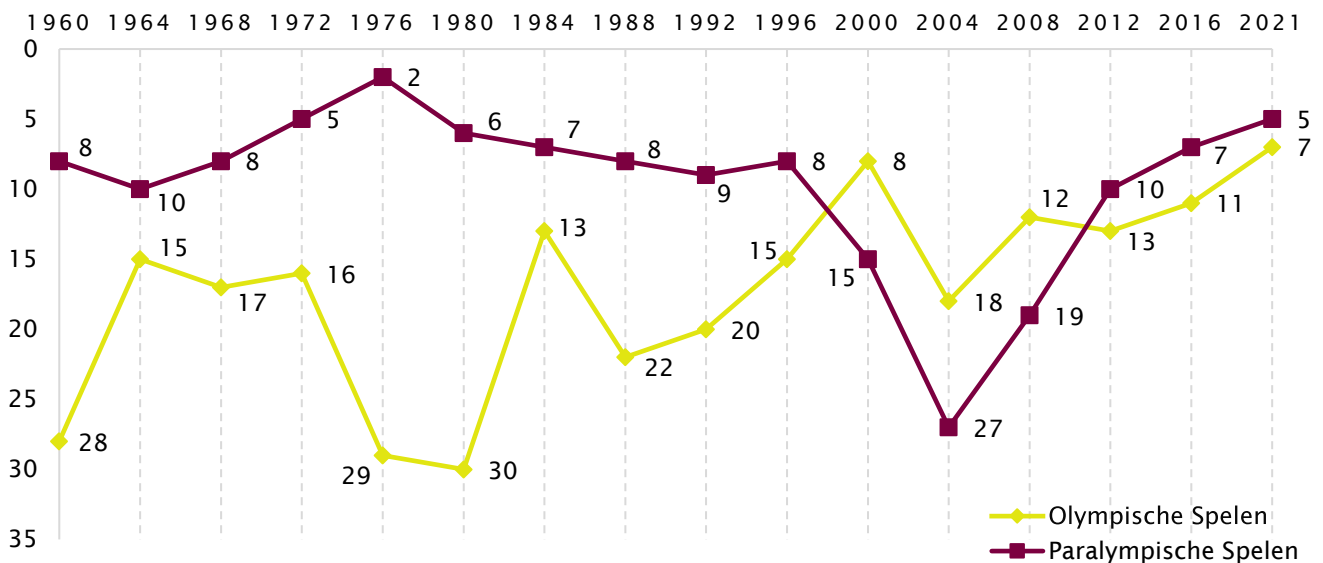
Prestaties TeamNL bij Paralympische Spelen

Tijdens de Paralympische Spelen in Tokio bestond de Nederlandse afvaardiging uit zeventig sporters. Door een strenger selectiebeleid was dit aantal lager dan in 2016 (126 sporters). Chef de mission Esther Vergeer zei daarover het volgende (NOS Sport, 2021):

‘Als we naar de Paralympische Spelen gaan, dan willen we gaan voor het hoogst haalbare. De internationale eisen zijn lang niet altijd hoog genoeg en dan draait het meer om deelname. Daar zijn wij niet van.’

De paralympische sporters veroverden in totaal 59 medailles: 25 gouden, 17 zilveren en 17 bronzen. Handbiker Jetze Plat en zwemmer Rogier Dorsman waren de succesvolste Nederlandse sporters, met beiden drie gouden medailles. De paralympische medailles van TeamNL leidden tot een vijfde plaats op de medailleringsschikking voor Nederland (figuur 2.1). Deze vijfde plaats was het beste resultaat sinds 1976. Destijds werd in Toronto een tweede plaats behaald.

Figuur 2.1 Positie Nederland in medailleklassement Olympische Zomerspelen en Paralympische Zomerspelen, 1960-2021

Bron: International Olympic Committee (2021). bewerking: Mulier Instituut.

Complexe omstandigheden

De Zomerspelen van Tokio werden de Spelen van de ingrijpende coronamaatregelen. In een serie zogenoemde ‘Playbooks’ werden richtlijnen gepubliceerd waar alle deelnemers, begeleiders en officials zich aan moesten houden. Hierin waren zaken als de afstands- en hygiënemaatregelen, de toegestane verblijfsperiode in het olympisch dorp, de mobiliteitsbeperkingen en de testprotocollen opgenomen. Zo moesten sporters en staf voorafgaand aan het vertrek naar Tokio drie negatieve PCR-testuitslagen kunnen voorleggen. In Tokio zelf werd dagelijks getest op het coronavirus. Na afloop van de Spelen gaf een aantal sporters aan dat het dagelijks testen veel stress had opgeleverd. Atlete Sifan Hassen zei hierover (Helden Media, 2021):

‘Ik was zo voorzichtig. Als de test negatief bleek, dacht ik: gelukkig, weer een dag voorbij zonder corona. Deze Spelen waren door de omstandigheden zo zwaar en moeilijk.’

De eerste week van de Olympische Spelen testten vier TeamNL-sporters en twee begeleiders positief op het coronavirus. Zij moesten vervolgens verblijven in een quarantainehotel. Skateboardster Candy Jacobs, de eerste binnen de Nederlandse equipe die besmet raakte, gaf aan dat de omstandigheden in het hotel lastig waren, zoals het verblijf in de kleine kamers en het ontbreken van buitenlucht (NOS Sport, 2021a). Nadat NOC*NSF hierover een klacht had ingediend, zijn de omstandigheden verbeterd.

Toch waren er ook geluiden dat de strenge coronamaatregelen bij sommige sporters voor meer focus, meer saamhorigheid en minder afleidingen hebben gezorgd. Atlete Anouk Vetter omschreef het als volgt (TeamNL@work, 2021):

‘De sfeer binnen TeamNL was top. Zelf vond ik dat er nog veel meer teamgevoel was dan tijdens Rio 2016. Misschien kwam het mede door de omstandigheden vanwege COVID-19, omdat er weinig afleiding was en de leden van TeamNL daardoor elkaar meer opzochten.’

2.2 Belangstelling voor Olympische en Paralympische Spelen

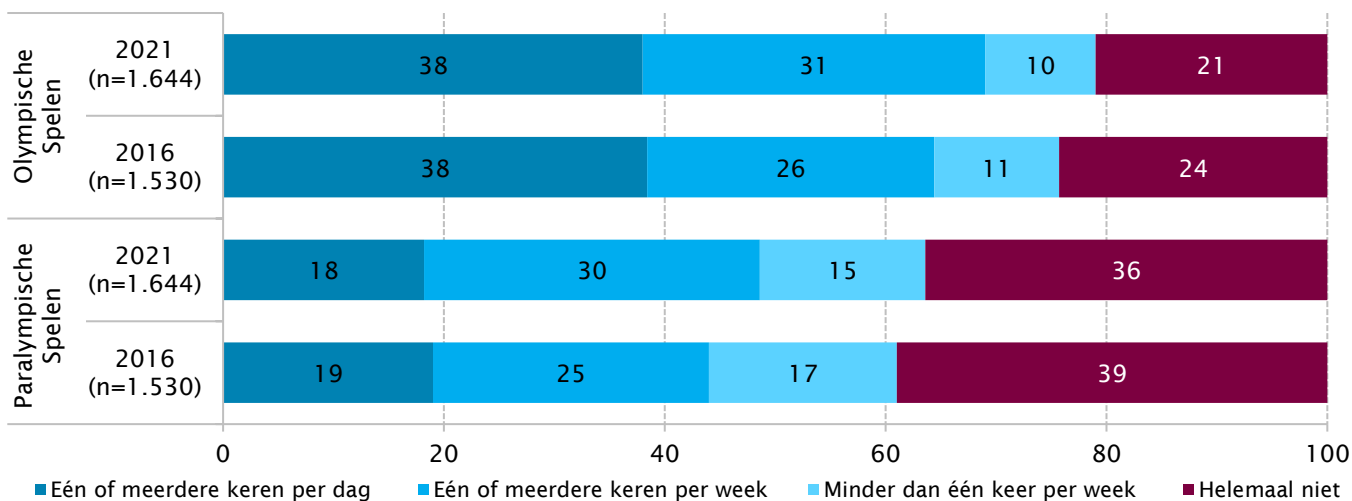
Media totaal

Bijna acht op de tien Nederlanders (18-85 jaar) hebben de Olympische Spelen gevolgd via de media (televisie, radio, krant, sociale media en/of internet, figuur 2.2). Dit zijn 10,9 miljoen Nederlanders tussen de 18 en 85 jaar (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021). In vergelijking met de Olympische Spelen in Rio de Janeiro is de editie in Tokio door ongeveer evenveel Nederlanders gevolgd (figuur 2.2). Ruim een derde (38%) van de volwassen Nederlanders volgde de Olympische Spelen in Tokio dagelijks. De Spelen zijn door meer Nederlanders gevolgd in de media dan het EK mannenvoetbal in 2021 (zeven op de tien, niet in figuur, MESSI-meting).

De Paralympische Spelen in Tokio zijn door bijna twee derde van de volwassen Nederlanders (64%) via de media gevolgd (figuur 2.2). Dit zijn 8,9 miljoen Nederlanders van 18-85 jaar. Deze belangstelling is vergelijkbaar met die voor de Paralympische Spelen in Rio de Janeiro (figuur 2.2). Bijna twee op de tien Nederlanders (18%) volgden de Paralympische Spelen in Tokio dagelijks.

Ondanks het jaar uitstel vond een kwart van de bevolking dat de Olympische en Paralympische Spelen vanwege de coronacrisis in hun geheel afgelast hadden moeten worden (niet in figuur). Dit waren vaker mensen die de Olympische en/of Paralympische Spelen uiteindelijk niet hebben gevolgd.

Figuur 2.2 Mate waarin de Olympische en Paralympische Spelen in Tokio (2021) en Rio (2016) via de media (televisie, radio, krant, sociale media en/of internet) zijn gevolgd door de Nederlandse bevolking (18-85 jaar (2021); 15-80 jaar (2016), in procenten)

Bron: Bevolkingsenquête MESSI 1-meting (2021) en Nationaal Sportonderzoek (2016). Bewerking: Mulier Instituut.

Profiel mediabelangstellende

De dagelijkse volgers van de Olympische Spelen waren vaker mensen die zelf intensief - één of meerdere keren per week - sporten en/of recreatief bewegen (tabel 2.1). Nederlanders van 45 jaar en ouder volgden de Olympische Spelen vaker intensief dan degenen jonger dan 45 jaar. Ongeveer één op de vijf volwassen Nederlanders (21%) volgde de Olympische Spelen in Tokio helemaal niet. Dit waren meer vrouwen dan mannen. Daarnaast hebben de niet-volgers vaker andere sportevenementen in 2021, zoals het EK voetbal, niet gevolgd.

Degenen die dagelijks de Paralympische Spelen hebben gevolgd, hebben vaker ook intensief de Olympische Spelen gevolgd (45%, niet in tabel). De Paralympische Spelen in Tokio zijn iets vaker intensief gevolgd door mensen met een handicap/beperking dan door degenen zonder (tabel 2.1). Ruim een derde (36%) van de bevolking heeft de Paralympische Spelen helemaal niet gevolgd. Dit waren vaker volwassenen jonger dan 45 jaar (52%, tabel b1.1) en Nederlanders die zelf niet sporten en/of bewegen (29%, tabel b1.1). Uitgebreidere profielen van de intensieve, matig intensieve en niet-volgers van de Olympische en Paralympische Spelen zijn te vinden in tabel b1.1 in de bijlage.

Tabel 2.1 Belangstelling voor de Olympische en Paralympische Spelen in de media naar geslacht, leeftijd, opleiding, sportgedrag en handicap/beperking (Nederlandse bevolking 18-85 jaar, in procenten)

		Olympische Spelen				Paralympische Spelen			
		≥1 keer per dag	≥1 keer per week	<1 keer per week	Helemaal niet	≥1 keer per dag	≥1 keer per week	<1 keer per week	Helemaal niet
Totaal	(n=1.644)	38	31	10	21	18	30	15	36
Geslacht	Man (n=811)	38	36	8	18	19	32	16	33
	Vrouw (n=826)	36	27	12	25	17	28	14	40
Leeftijd	18-44 (n=614)	30	34	12	24	9	25	20	45
	45-64 (n=633)	42	29	8	21	22	33	13	32
	65+ (n=397)	43	30	10	18	29	34	10	27
Hoogst gevolgde opleiding	Laag (n=440)	41	29	8	20	24	32	11	32
	Middelbaar (n=684)	32	31	11	24	17	28	16	40
	Hoog (n=550)	40	32	9	18	15	32	17	35
Sport-gedrag	≥1 keer per week (n=1.037)	43	33	8	16	20	34	14	32
	Enkele keer per maand (n=234)	28	31	18	23	14	24	25	37
	Niet (n=373)	28	26	11	34	15	23	12	49
Handicap/beperking	Ja (n=90)	30	32	10	30	25	31	7	36
	Nee (n=1.554)	38	32	10	21	18	30	16	36

Bron: Bevolkingsenquête MESSI 1-meting (2021). Bewerking: Mulier Instituut.

Televisie en internet

Olympische Spelen

De prestaties van de olympische sporters waren van 23 juli tot en met 8 augustus 2021 grotendeels live te volgen via de publieke omroep (NOS) op tv en internet. Voor een beperkt aantal sporten had de NOS niet de rechten om ze live uit te zenden.² Door het tijdsverschil met Tokio (in Tokio was het zeven uur later) begonnen veel live-uitzendingen in Nederland om circa 02.00 uur en eindigden ze rond 16.00 uur. Deze live-uitzendingen bestonden bij de NOS veelal uit zogenaamde ‘schakeluitzendingen’ (‘Tokio live’ genaamd), waarin verschillende wedstrijden en sporten aan bod kwamen. De hoogtepunten van de dag waren dagelijks te zien in programma’s zoals Studio Tokio.

Uit publieksonderzoek van de NOS bleek dat zeven op de tien Nederlanders naar de Olympische Spelen hebben gekeken via de NOS (NOS Sport, 2021b). Hierbij keken dagelijks gemiddeld meer dan een half miljoen (536.000) mensen de live-sportuitzendingen. Volgens de Stichting KijkOnderzoek (SKO) was het best bekeken televisieprogramma van de Olympische Spelen de kwartfinale van de Nederlandse voetbaldames, met een gemiddeld aantal kijkers van ruim 1,6 miljoen (tabel 2.2). Na verlenging en strafschoppen verloor Nederland deze wedstrijd tegen de Verenigde Staten. De uitzending kwam op plek 723 van de best bekeken programma’s in 2021 (niet in tabel). De achtste finale van het EK voetbal tussen Nederland en Tsjechië trok gemiddeld de meeste kijkers in 2021 (5,7 miljoen).

Tabel 2.2 Tien best bekeken programma’s (inclusief uitgesteld kijken) Olympische Spelen (bevolking van 6 jaar en ouder, in gemiddeld aantal kijkers over de duur van de uitzending)

Positie	Titel	Datum	Informatie	Kijkers x 1.000
1	Voetbal NL-USA dames kwartfinale	30-7-2021	Eindstand 2-2. USA wint na verlenging en strafschoppen.	1.627
2	Tokio live 's middags	6-8-2021	Met o.a. finale 1500m (atletiek) Sifan Hassan	1.448
3	Studio Tokio	8-8-2021	Met o.a. terugblik op Olympische Spelen en sluitingsceremonie	1.324
4	Tokio live	7-8-2021	Met o.a. finale 4x400m (atletiek) dames	1.318
5	Tokio live	1-8-2021	Met o.a. zeilen (Bouwmeester), atletiek en beachvolleybal (Brouwer/Meeuwssen)	1.282
6	Tokio live	7-8-2021	Met o.a. finale 10.000m Sifan Hassan en paardensport landenwedstrijd	1.252
7	Tokio live 's middags	6-8-2021	Met o.a. series 4x400m mannen.	1.240
8	Studio Tokio	25-7-2021	Met o.a. terugblik op wegwielrennen dames en handbal dames	1.206
9	Tokio live	7-8-2021	Met o.a. finale 4x400m (atletiek) mannen	1.190
10	Tokio live 's ochtends	6-8-2021	Met o.a. baanwielrennen (Lavreysen/Hoogland en Wild/Pieters) en hockeyfinale dames	1.181

Bron: Stichting KijkOnderzoek (2021). Bewerking: Mulier Instituut.

² Tot de Olympische Zomerspelen in 2016 was de NOS hoofdlicentiehouders voor de uitzendrechten van de Olympische Spelen in Nederland. Daarna heeft Discovery Communications de olympische uitzendrechten (tv en livestream) voor een groot deel van Europa gekocht. Een aantal grote sub-licenties voor het evenement heeft Discovery uiteindelijk doorverkocht aan de NOS.

Het gemiddeld aantal kijkers van de best bekeken programma's tijdens de Olympische Spelen in Tokio was ongeveer de helft lager dan bij de Spelen van Rio en Londen. Zowel voor Rio als voor Londen was de finale van de hockeydames het best bekeken programma, met een gemiddeld aantal kijkers van respectievelijk 3,2 en 3,7 miljoen (Hover et al., 2013; Hover et al., 2017). De uitzending van de hockeyfinale in Rio nam een dertiende plaats in van de best bekeken programma's van 2016.

Paralympische Spelen

Van 24 augustus tot en met 5 september 2021 deed de NOS verslag van de Paralympische Spelen in Tokio. Op televisie werd rechtstreeks verslag gedaan van de openings- en sluitingsceremonie en de (halve) finale van de Oranje basketbalvrouwen. Online waren via de NOS de wedstrijden van de Paralympische Spelen rechtstreeks te volgen via vier livestreams. Daarnaast werd op tv dagelijks in twee programma's aandacht besteed aan de Nederlandse prestaties in Tokio. Tijdens het *Paralympisch Journaal*, aansluitend aan het achttien uur journaal, werden in een korte uitzending (ongeveer 7 minuten) de belangrijkste momenten van de dag belicht. Dit programma trok gemiddeld 1,2 miljoen kijkers, met een uitschieter van 1,7 miljoen op 29 augustus (SKO, niet in tabel³). Volgens de NOS werd het *Paralympisch Journaal* bij de kijkers hoog gewaardeerd, met een 7,8 als gemiddeld rapportcijfer (NOS Sport, 2021d).

Op NPO2 was later op de avond dagelijks aandacht voor de Paralympische Spelen in het programma *NOS Paralympische Spelen*, waarbij Herman van der Zandt sprak met studiegasten. In de top tien van best bekeken programma's van de Paralympische Spelen (met een duur van meer dan 10 minuten) is negen keer het programma *NOS Paralympische Spelen* terug te vinden (tabel 2.3). De uitzending op 28 augustus was met gemiddeld 593.000 kijkers het best bekeken. Op die dag veroverden Fleur de Jong en Marlene van Gansewinkel respectievelijk een gouden en bronzen medaille bij het verspringen en behaalden Chantalle Zijdeveld en Lisa Kruger een zilveren en bronzen medaille in het zwembad (100 meter vrije slag klasse S10). Het gemiddelde aantal kijkers van de uitzending op 28 augustus is een toename ten opzichte van het best bekeken programma tijdens de Paralympische Spelen in Rio de Janeiro (383.000 kijkers). Naast de uitzendingen van het programma *NOS Paralympische Spelen* is, op plek vijf, de terugblik op het evenement ook goed bekeken: 486.000 kijkers (5 september).

Tabel 2.3 Tien best bekeken programma's (inclusief uitgesteld kijken) Paralympische Spelen met een duur van meer dan 10 minuten (bevolking van 6 jaar en ouder, in gemiddeld aantal kijkers over de duur van de uitzending)

Positie	Titel	Datum	Zender	Kijkers x 1.000
1	NOS Paralympische Spelen	28-8-2021	NPO 2	593
2	NOS Paralympische Spelen	26-8-2021	NPO 2	590
3	NOS Paralympische Spelen	25-8-2021	NPO 2	536
4	NOS Paralympische Spelen	27-8-2021	NPO 2	500
5	Terugblik Paralympische Spelen	5-9-2021	NPO 1	486
6	NOS Paralympische Spelen	29-8-2021	NPO 2	430
7	NOS Paralympische Spelen	2-9-2021	NPO 2	419
8	NOS Paralympische Spelen	31-8-2021	NPO 2	384
9	NOS Paralympische Spelen	30-8-2021	NPO 2	372
10	NOS Paralympische Spelen	24-8-2021	NPO 2	354

Bron: Stichting KijkOnderzoek (2021). Bewerking: Mulier Instituut.

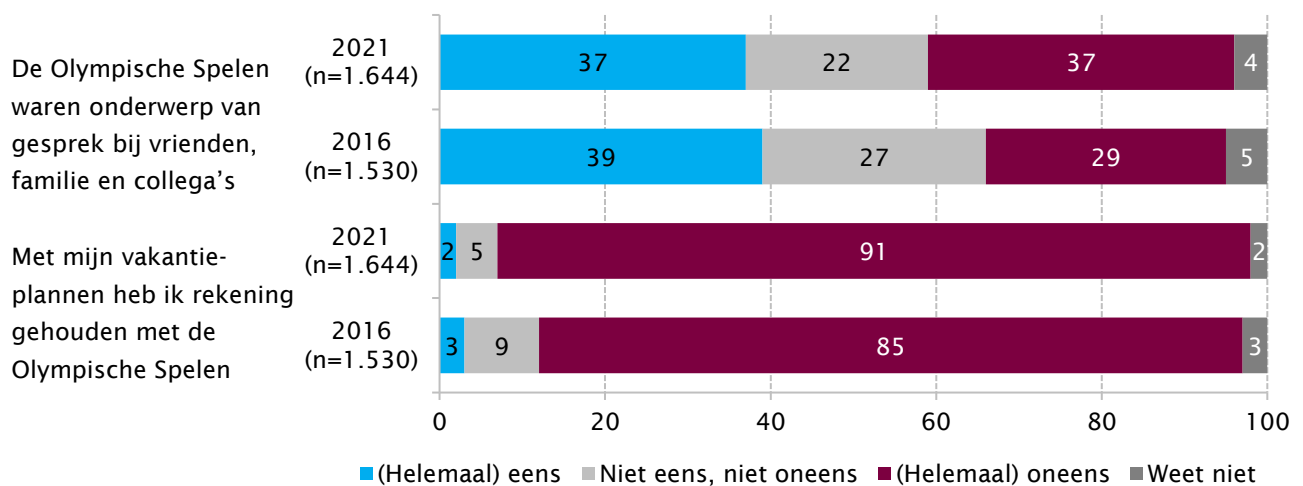
³ In de tabel zijn alleen paralympische programma's opgenomen met een duur van meer dan 10 minuten.

3. Beleving

3.1 Houding ten aanzien van Olympische en Paralympische Spelen

Voor bijna vier op de tien Nederlanders waren de Olympische Spelen in Tokio een onderwerp van gesprek bij vrienden, familie en/of collega's (37%, figuur 3.1). Dit is vergelijkbaar met de Olympische Spelen in Rio (39%, figuur 3.1). Onder hogeropgeleiden en jongvolwassenen (18-44 jaar) waren de Olympische Spelen vaker een gespreksonderwerp. De Paralympische Spelen in Tokio waren een gespreksonderwerp bij twee op de tien Nederlanders (19%, niet in figuur). Bij het maken van vakantieplannen hield een enkeling rekening met de Olympische Spelen (2%, figuur 3.1). Naar sekse, leeftijd en opleiding deden zich hierin weinig verschillen voor.

Figuur 3.1 Mate waarin Nederlanders het eens of oneens zijn met stellingen over de Olympische Spelen in Tokio (2021) en Rio (2016) (2021: 18-85 jaar; 2016: 15-80 jaar, in procenten)

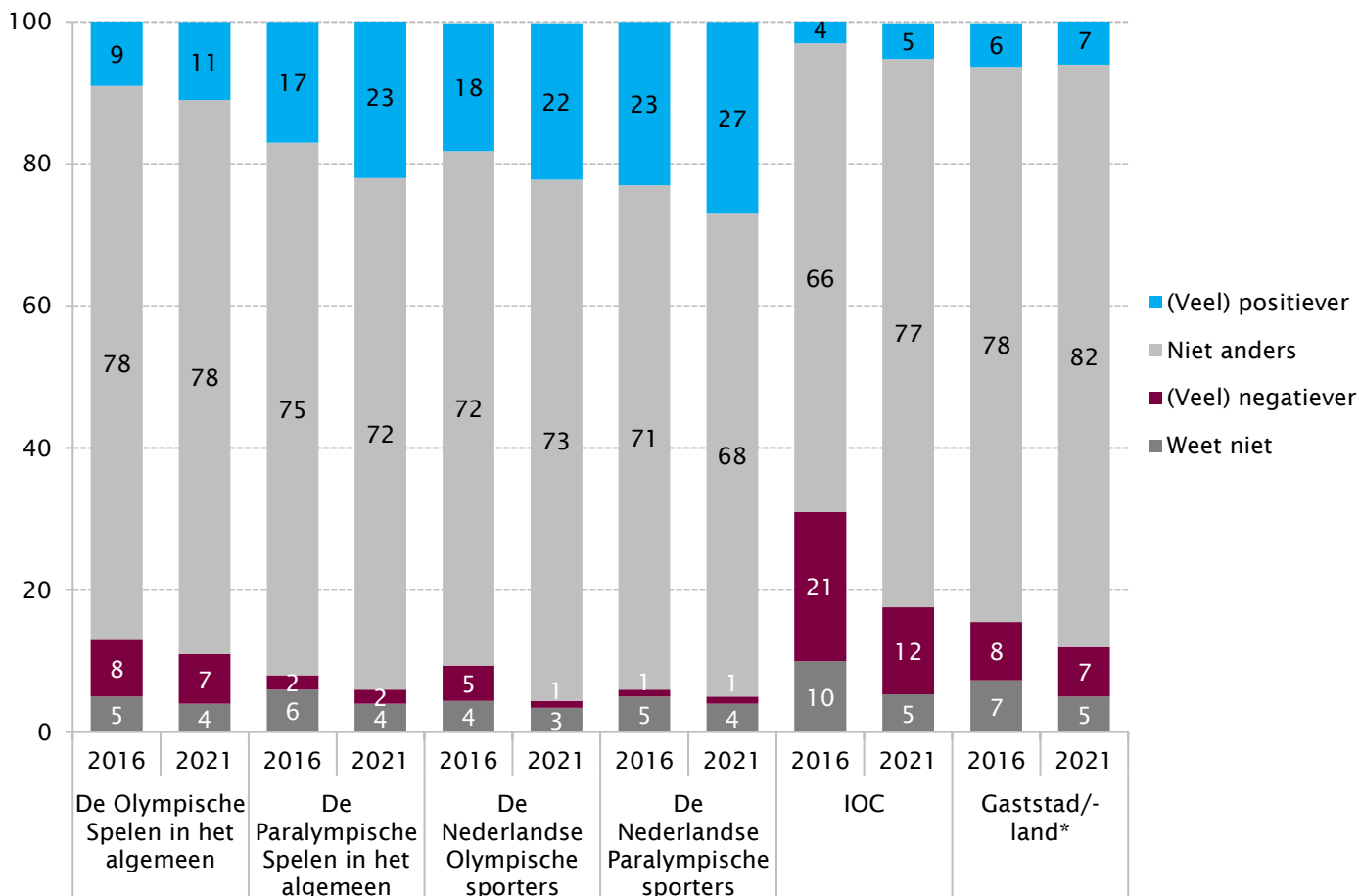
Bron: Bevolkingsenquête MESSI 1-meting (2021) en Nationaal Sportonderzoek (2016). Bewerking: Mulier Instituut.

Bijna acht op de tien (78%) Nederlanders zijn na Tokio niet anders gaan denken over de Olympische Spelen in het algemeen (figuur 3.2). Een klein deel van de volwassenen heeft een positievere (11%) dan wel negatievere (7%) beeldvorming ontwikkeld. Over de Paralympische Spelen denken ongeveer zeven op de tien volwassenen (72%) nog hetzelfde. Bijna een kwart (23%) van de bevolking is na Tokio juist positiever gaan denken over de Paralympische Spelen. Dit aandeel is licht toegenomen ten opzichte van de Paralympische Spelen in Rio (17%).

Na Tokio is ruim een kwart van de bevolking positiever gaan denken over de Nederlandse paralympische sporters (27%, figuur 3.2). Over de olympische sporters zijn twee op de tien Nederlanders positiever gaan denken (22%). In beide gevallen geldt: hoe vaker men de Olympische of Paralympische Spelen in Tokio heeft gevolgd, hoe vaker men positiever is gaan denken over de sporters. Op de geleverde prestaties van de Nederlandse sporters zijn ongeveer zeven op de tien volwassen Nederlanders (zeer) trots (olympisch 73% en paralympisch 69%, niet in figuur). Ook hier zijn de intensievere volgers vaker (zeer) trots.

Bijna acht op de tien Nederlanders (77%) zijn na Tokio niet anders gaan denken over het IOC. De groep die na Tokio juist negatiever over het IOC is gaan denken is groter (12%) dan de groep die positiever is geworden (5%). Ten opzichte van Rio is de groep die zich kritisch opstelt tegenover het IOC wel afgenomen (21%). Over het gastland Japan hebben acht op tien Nederlanders geen andere beeldvorming ontwikkeld. Daarnaast is 7 procent van de bevolking positiever tegen het land aan gaan kijken en 7 procent negatiever.

Figuur 3.2 Mate waarin de Nederlandse bevolking anders is gaan denken over diverse thema's sinds de Olympische en Paralympische Spelen in Rio de Janeiro en Tokio (2021: 18-85 jaar, n=1.644; 2016: 15-80 jaar n=1.530, in procenten)

Bron: Bevolkingsenquête MESSI 1-meting (2021) en Nationaal Sportonderzoek (2016). Bewerking: Mulier Instituut.

* Voor de Olympische en Paralympische Spelen in Tokio 2021 is gevraagd naar de mening over het gastland Japan, voor Rio 2016 naar de mening over de stad Rio de Janeiro.

Ruim een kwart (28%) van de Nederlandse bevolking is na Tokio positiever gaan denken over sporten voor mensen met een beperking (figuur 3.3). Dit percentage ligt beduidend hoger (47%) onder degenen die de Paralympische Spelen dagelijks volgden.

Figuur 3.3 Mate waarin de Nederlandse bevolking (18-85 jaar) anders is gaan denken over sporten voor mensen met een beperking sinds de Olympische en Paralympische Spelen in Tokio (n=1.644, in procenten)

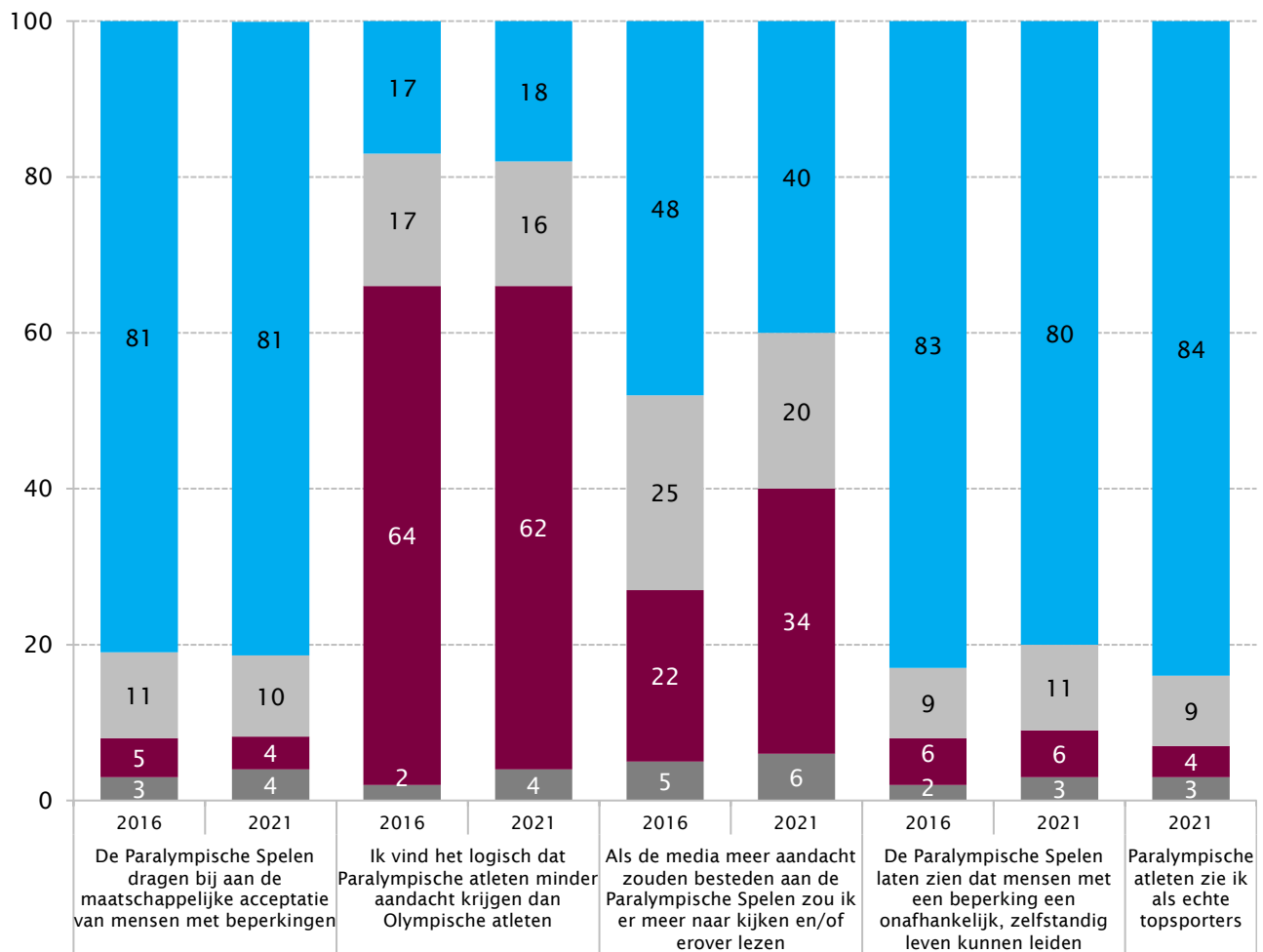
Bron: Bevolkingsenquête MESSI 1-meting (2021). Bewerking: Mulier Instituut.

3.2 Effecten van de Paralympische Spelen en sporters

Acht op de tien Nederlanders zijn van mening dat de Paralympische Spelen bijdragen aan de maatschappelijke acceptatie en inclusie van mensen met een beperking (81%, figuur 3.4). Ditzelfde beeld was zichtbaar in 2016 (figuur 3.4). Mensen die zelf intensief sporten - één of meerdere keren per week - en/of zelf intensief sport volgen delen vaker deze mening.

Bijna twee derde van de bevolking vindt het niet logisch dat paralympische sporters minder aandacht krijgen dan olympische sporters (62%). Dit beeld is onveranderd ten opzichte van 2016. Ook ziet een ruime meerderheid van de bevolking de paralympische sporters als echte topsporters (84%, figuur 3.4). Verder zouden vier op de tien Nederlanders meer naar de Paralympische Spelen kijken en/of er meer over lezen als de media er meer aandacht aan zouden besteden. Dit aandeel is gedaald ten opzichte van 2016, toen bijna de helft van de bevolking deze mening deelde (48%). Er is ook een groep die de Paralympische Spelen dit jaar niet heeft gevolgd, maar dit wel zou doen als er meer aandacht voor was in de media (19%, niet in figuur).

Figuur 3.4 Mate waarin Nederlanders het eens of oneens zijn met stellingen over de Paralympische Spelen en paralympische atleten (2021: 18-85 jaar, n=1.644; 2016: 15-80 jaar, n=1.530, in procenten)

Bron: Bevolkingsenquête MESSI 1-meting (2021) en Nationaal Sportonderzoek (2016). Bewerking: Mulier Instituut.

4. Conclusie

Tijdens de sluitingsceremonie omschreef Thomas Bach, voorzitter van het IOC, de Spelen in Tokio als een editie van hoop, solidariteit en vrede. Een editie die werd gekenmerkt door complexe omstandigheden door de coronamaatregelen. Sportief gezien was *Tokyo 2020* een succesvol evenement voor Nederland. De opgaande trend in de medaillespiegel van TeamNL is verder doorgezet met een zevende plaats tijdens de Olympische Spelen en een vijfde plaats tijdens de Paralympische Spelen. Toch was er naast de successen ook een aantal tegenvallers. Zo konden vier sporters van TeamNL niet in actie komen vanwege een positieve coronatest en was er in de eerste week een aantal ongelukkige sportmomenten (o.a. val van Mathieu van der Poel bij het mountainbiken en de miscommunicatie bij het wegwielrennen bij de vrouwen).

Acht op de tien volwassen Nederlanders (18-85 jaar) hebben de Olympische Spelen in 2021 in meer of mindere mate via de media gevolgd (10,9 miljoen personen). De Paralympische Spelen werden door bijna twee derde van de bevolking via de media gevolgd (8,9 miljoen personen). Dit bereik is vergelijkbaar met dat van de Olympische en Paralympische Spelen in 2016. In de belangstelling voor de verschillende televisieprogramma's zijn wel opmerkelijke verschillen te zien. Het best bekeken programma van de Olympische Spelen in 2021 trok gemiddeld 1,6 miljoen kijkers (2016: 3,2 miljoen). Het best bekeken televisieprogramma over de Paralympische Spelen trok in 2021 gemiddeld 593.000 kijkers (2016: 383.000).

Na Tokio zijn bijna acht op de tien Nederlanders niet anders gaan denken over de Olympische Spelen. Over de Paralympische Spelen is de beeldvorming bij ongeveer zeven op de tien Nederlanders onveranderd. Toch zijn ten opzichte van Rio een aantal (lichte) verschuivingen waarneembaar. Over zowel de Paralympische Spelen als de paralympische sporters is ongeveer een kwart van de Nederlanders na Tokio positiever gaan denken. Dit is een lichte stijging ten opzichte van Rio. Mogelijk liggen het intensiever volgen van de Paralympische Spelen en de goede sportprestaties hieraan ten grondslag.

Volgens acht op de tien Nederlanders dragen de Paralympische Spelen bij aan de maatschappelijke acceptatie en inclusie van mensen met een beperking. Vier op de tien Nederlanders zouden de Paralympische Spelen meer volgen als de media er meer aandacht aan zouden besteden. Dit aandeel is afgenomen ten opzichte van 2016 (48%). Er is ook een kleine groep (19%) die de Paralympische Spelen dit jaar niet heeft gevolgd, maar dit wel zou doen als er meer media-aandacht voor was. Onder de bevolking is de mate van volgen een belangrijke factor gebleken voor de trots die wordt ervaren bij de olympische en paralympische prestaties: hoe intensiever men de sport volgt, hoe vaker men trots is op de geleverde Nederlandse sportprestaties.

Literatuurlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek (2021). *Statline bevolkingsontwikkeling; maand en jaar*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83474NED/table?ts=1643199343488>

De Lange, P. (2021, 20 maart). Nederlandse reisbureaus: 15 duizend kaarten verkocht voor Olympische Spelen zonder niet-Japans publiek. *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nederlandse-reisbureaus-15-duizend-kaarten-verkocht-voor-olympische-spelen-zonder-niet-japans-publiek-bcbf40b8/>

Helden Media (2021). *Helden Magazine*. Sportjaar 2021, nr. 59.

Hover, P., Breedveld, K., Berghman, M., Boersma, J. H., Dekkers, V., Derks, S., Deutekom, M., Van Dooren, T., Geijer, S., Heijnen, E., Keijsers, W., Rocha, C., Stam, N., Taks, M., & Ubags, W. (2017). *The Story of Rio 2016: de maatschappelijke betekenis van de Olympische en Paralympische Spelen 2016*. Mulier Instituut.

Hover, P., Straatmeijer, J., Romijn, D., & Breedveld, K. (2013). *The story of London 2012: de maatschappelijke betekenis van de Olympische en Paralympische Spelen 2012*. Mulier Instituut.

International Olympic Committee Evaluation Commission (2013). *Report of the IOC 2020 Evaluation Commission. Games of the XXXII Olympiad*.

International Olympic Committee (2021). *Olympic Results*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://olympics.com/en/olympic-games/olympic-results>

Le Clercq, A. (2021, 8 juli). Geen toeschouwers bij Spelen in Tokio, bij aantal wedstrijden buiten hoofdstad wel. *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/geen-toeschouwers-bij-spelen-in-tokio-bij-aantal-wedstrijden-buiten-hoofdstad-wel-b56115db/>

NOC*NSF (2021a). *Olympische Spelen Tokyo 2020*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://nocnsf.nl/olympische-spelen/tokyo-2020>

NOC*NSF (2021b). *Gekwalificeerde sporters voor de Olympische Spelen van Tokyo 2020*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://nocnsf.nl/tokyo-2020/olympische-spelen/gekwalificeerde-sporters>

NOC*NSF (2021c). *Nederlandse medailles op de Olympische Spelen*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://nocnsf.nl/nederlandse-medailles-op-de-olympische-spelen>

NOS Sport (2020). *Tokio 2020: in zeven dagen van 'geen reden verandering' naar 'uitgesteld'*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://nos.nl/collectie/13840/artikel/2328065-tokio-2020-in-zeven-dagen-van-geen-reden-verandering-naar-uitgesteld>

NOS Sport (2021a, 27 juli). *Quarantaine zonder buitenlucht 'hakt er in' voor skateboardster Candy Jacobs*. Geraadpleegd op 17 januari 2022, van <https://nos.nl/artikel/2391161-quarantaine-zonder-buitenlucht-hakt-er-in-voor-skateboardster-candy-jacobs>

NOS Sport (2021b, 9 augustus). *Zeven op de tien Nederlanders beleven Spelen bij de NOS*. Geraadpleegd op 17 januari 2022, van <https://over.nos.nl/nieuws/zeven-op-de-tien-nederlanders-beleven-spelen-bij-de-nos/>

NOS Sport (2021c, 5 september). *Laatste Terugblik Tokio: nu dan écht afgelopen, Parijs 2024 heeft al primeur*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://nos.nl/collectie/13872/artikel/2396634-laatste-terugblik-tokio-nu-dan-echt-afgelopen-parijs-2024-heeft-al-primeur>

NOS Sport (2021d, 7 september). *Hoge waarderingscijfers voor paralympische NOS-programma's*. Geraadpleegd op 19 januari 2022, van <https://over.nos.nl/nieuws/hoge-waarderingscijfers-voor-paralympische-nos-programmas/>

Spekenbrink, R. (2021, 8 augustus). Van den Hoogenband na eerste Spelen als chef de mission: 'Intens genoten, maar ook verdrietig geweest'. *Algemeen Dagblad*. Geraadpleegd op 17 januari 2022, van <https://www.ad.nl/olympische-spelen/van-den-hoogenband-na-eerste-spelen-als-chef-de-mission-intens-genoten-maar-ook-verdrietig-geweest-a5ab29db/>

TeamNL (2021). *Dit zijn de Nederlandse deelnemers aan de Olympische Spelen*. Geraadpleegd op 18 januari 2022, van <https://teamnl.org/artikelen/2021/07/olympic-teamnl-tokyo-2020>

TeamNL (2022). *Over TeamNL*. Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://teamnl.org/over-team-nl>.

TeamNL@work (2021). *Magazine TeamNL@work*. Geraadpleegd 17 januari 2022, van <https://publicatie.nocnsf.nl/teamnlatwork/cover>

Van der Roest, J.W., Dopheide, M., Balk, L., Elling, A., De Rycke, J., & De Bosscher, V. (2020). *Maatschappelijke waarde van de Nederlandse topsport: factsheet 2020*. Universiteit Utrecht.

Bijlage 1: Eigenschappen respondenten

Tabel b1.1 Eigenschappen van de intensieve volgers (minimaal één keer per dag), matig intensieve volgers (één of meerdere keren per week of minder) en niet-volgers van de Olympische en Paralympische Spelen in de media (Nederlandse bevolking 18-85 jaar, in procenten)

		Totaal (n=1.644)	Olympische Spelen			Paralympische Spelen		
			Intensieve volgers (38%)	Matig intensieve volgers (41%)	Niet- volgers (21%)	Intensieve volgers (18%)	Matig intensieve volgers (45%)	Niet- volgers (36%)
Geslacht	Man	49	51	53	41	52	52	44
	Vrouw	51	49	47	59	48	48	56
Leeftijd (in jaren)	18-44	42	34	46	46	21	41	52
	45-64	35	40	32	35	43	36	31
	65+	23	26	22	19	37	23	17
Hoogst gevolgde opleiding	Laag	22	24	20	21	30	21	19
	Middelbaar	40	35	42	46	38	38	44
	Hoog	38	40	38	33	32	41	37
Beschouwt u zichzelf als Nederlander?	Heel erg	67	73	64	63	74	66	65
	Een beetje (Helemaal)	28	24	30	30	22	29	29
	niet	5	3	6	8	4	5	6
Sportgedrag	Eén of meerdere keren peren week	63	73	72	50	70	67	55
	Enkele keer per maand	15	11	17	16	11	16	8
	Niet	22	16	20	35	19	17	29
Zelf handicap of beperking	Ja	5	4	5	7	8	4	5
	Nee	95	96	95	93	92	96	95

Bron: Bevolkingsenquête MESSI 1-meting (2021). Bewerking: Mulier Instituut.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl